

معرفی کتاب اربعین حسینی

چکیده

نهضت حسینی و قیام عاشورا از زوایای گوناگون درخور بررسی است و از سده نخست هجری تاکنون، دانشمندان و تاریخ‌نگاران بسیاری به این زوایا پرداخته‌اند. یکی از مهم‌ترین موضوعات در خصوص قیام امام حسین علیه السلام، بازگشت اهل بیت آن حضرت از شام به کربلا در اربعین شهیدان کربلاست که هر سال در ایام ماه صفر و زنده شدن یاد سیدالشهدا علیه السلام در روز اربعین، بحث آن تازه می‌شود.

نویسنده در کتاب «اربعین حسینی» پژوهشی درباره بازگشت کاروان اسیران از شام به کربلا در شش بخش و ۱۲۴ صفحه تألیف کرده و در آن معتقد است با توجه به قراین، به نظر می‌رسد جابر بن عبدالله انصاری دست‌کم دو بار به زیارت قبر سالار شهیدان علیه السلام رفته و در زیارت دوم که پس از اربعین سال ۶۱ هجری بوده، با اهل بیت امام حسین علیه السلام در کربلا ملاقات کرده است. این نوشتار، ضمن معرفی این کتاب، نام بخش‌های گوناگون آن را ذکر کرده است.

واژگان کلیدی: امام حسین علیه السلام، عاشورا، اربعین حسینی، جابر بن عبدالله انصاری، محمدامین پورامینی.

کتاب «اربعین حسینی» نوشته حجت الاسلام محمدامین پورامینی، پژوهشی پیرامون بازگشت اهل بیت علیهم السلام از شام به کربلاست که در سال ۱۳۸۲ خورشیدی توسط «انتشارات حسنین» در قم به چاپ رسیده است. این کتاب با مقدمه مرحوم آیت الله محمدهادی معرفت آغاز می شود و در شش بخش و ۱۲۴ صفحه تدوین یافته است.

کتاب دارای ۵ بخش است: بخش اول کتاب به اهمیت و استحباب زیارت امام حسین علیه السلام اختصاص دارد و با روایاتی چند از امامان معصوم علیهم السلام این موضوع بررسی شده است.

در بخش دوم با عنوان «نخستین زائر»، به بررسی شخصیت جابر بن عبدالله انصاری پرداخته شده و در بخش سوم و چهارم با عنوان های «بازگشت اهل بیت به کربلا» و «کدامین اربعین» آرای مورخان و دانشمندان درباره اصل وقوع این امر و زمان وقوع آن بررسی شده است.

بخش پنجم، با عنوان «ترازوی نقد» به دو دیدگاه عمده درباره اربعین نظر دارد: دیدگاه نخست متعلق به مرحوم میرزا حسین نوری علیه السلام، معروف به «محدث نوری» است که اعتقاد دارد بازگشت اهل بیت به کربلا در اربعین اول نبوده و دلایل ایشان مطرح شده است. دیدگاه دوم، نظریه آیت الله شهید قاضی طباطبایی است که به امکان بازگشت در اولین اربعین تمایل دارد و دلایل و شواهد و قرائن ایشان نیز آورده شده است.

در بخش ششم و پایانی با عنوان «دیدگاه دیگر» مؤلف کتاب در شش صفحه به دیدگاه

خود در این زمینه پرداخته و کتاب را به پایان برده است. ایشان معتقد است با توجه به قراین، به نظر می‌رسد که جابر بن عبدالله انصاری، به یک زیارت بسنده نکرده و دست کم دو بار به زیارت قبر سالار شهیدان علیه السلام شتافته باشد: زیارت اول، زیارتی است که طبری^۱، سید بن طاووس^۲ و خوارزمی^۳ آورده‌اند. زیارت دوم، زیارتی است که همراه با ملاقات با اهل بیت علیهم السلام است. در روایت طبری و سید بن طاووس و خوارزمی، هیچ اشاره‌ای به مسئله ملاقات نشده؛ بلکه قرینه بر عدم حصول ملاقات نیز وجود دارد. طبری و خوارزمی تصریح می‌کنند که پس از انجام زیارت، جابر از عطیه می‌خواهد که او را به سوی خانه‌های کوفه هدایت کند؛ آن‌گاه هر دو در این مسیر گام برداشتند. زیارت مقرون به ملاقات با اهل بیت علیهم السلام وقتی بوده است که گروهی از بنی‌هاشم نیز به زیارت قبر آن حضرت شتافته بودند و اهل بیت هنگامی که به کربلا رسیدند، جابر را با عده‌ای از بنی‌هاشم در آن‌جا یافتند. همچنین در زیارت اول، نام و نقش عطیه برجسته است؛ در صورتی که در زیارت دوم، هیچ نام و اثری از عطیه وجود ندارد. بنابراین، روز اربعین روز زیارت جابر پس از گذشت چهل روز از شهادت سالار شهیدان، حسین بن علی علیه السلام است و زیارت اهل بیت علیهم السلام و ملاقات جابر با ایشان پس از اربعین بوده است.

پی‌نوشت‌ها:

۱. طبری، بشارة المصطفی، ص ۷۴.
۲. سید ابن طاووس، مصباح الزائر، ص ۲۸۶.
۳. خوارزمی، مقتل الحسین علیه السلام، ج ۲، ص ۱۹۰.